

Паршивлюк Б.С., Олійник А.В.
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Сьогодні ринок банківських металів в Україні характеризується ефективним організаційним й інфраструктурним оформленням, сформованістю прозорості та ефективної системи обігу, накопиченням і використанням в економіці як банківських, так і дорогоцінних металів. У той же час на вітчизняному ринку немає «центральної інфраструктури» у вигляді біржі або суб'єкта іншої організаційної форми, що одноосібно та прозоро виконувала б функції ціноутворення й регулювання ринку банківських металів. Однак факт того, що суб'єкти країни, в якій не виробляють дорогоцінні метали в кількості, достатній для задоволення внутрішнього інвестиційного та промислового попиту, останнім часом мають можливість укласти переважну більшість угод купівлі-продажу за цінами, нижчими від світових, беззаперечно свідчить про ефективність існуючих ринкових механізмів.

Тому для функціонування внутрішнього ринку банківських металів у банківській системі України актуальним постає питання ефективного регулювання банківської діяльності на даному сегменті ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий вклад у дослідження ринку банківських металів зробили вітчизняні і зарубіжні науковці, серед яких Е. Бахтарі, Ю. Блащук, С. Борисов, В. Василенко, А. Герасимович, Т. Грін, М. Диба, М. Косарес, В. Міщенко, А. Мороз, С. Яременко та інші. Проте, питання регулювання операцій на ринку банківських металів сьогодні потребують більшої уваги наукової спільноти та вітчизняних практиків з банківської справи.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку та регулювання ринку банківських металів у банківській системі України.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняний ринок банківських металів є достатньо молодим, але набуває швидкого розвитку. Завдяки своїй «нечутливості» до інфляційних процесів, банківське золото завжди було гарантом стабільності фінансової системи країни, особливо в умовах економічної нестабільності та фінансових криз.

Ринок банківських металів являє систему економічних відносин, що забезпечують регулярну купівлю-продаж банківських металів та проведення інших фінансових операцій в цілях нагромадження, інвестування та перерозподілу наявного в суспільстві капіталу.

Нагальним є зростаючий попит населення на зливки золота та вкладення його на «металеві» рахунки, що є підтвердженням одвічної ролі золота як «безпечної гавані» для заощаджень. Купуючи банківські метали, фізичні особи фактично конвертують свої кошти в інтернаціональну валюту, яка більш захищена від інфляції. Банківські зливки компактні і, на відміну від паперових грошей, вони менш схильні до механічних та фізичних пошкоджень часом.

Привабливим ринок банківських металів є і для юридичних осіб. Завдяки затвердженому Національним банком України «Положенню про здійснення операцій з банківськими металами» [1] стало можливим використання банківських металів в якості фінансового активу – об'єкта інвестицій, інструмента для мінімізації фінансових ризиків та оптимізації управління грошовими потоками.

Відповідаючи світовим тенденціям, в Україні все більший розвиток отримують безготівкові операції з банківськими металами. «Металеві» рахунки, депозити та кредити є дуже привабливими формами співпраці підприємств та банківських структур в зв'язку з тим, що вони водночас виконують функцію як засобів розрахунку, так і засобів хеджування та збереження.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» – банківські метали (banking (precious) metals) – золото, срібло, платина, метали

платинової групи (береться лише паладій), доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів [2].

Банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів [2].

Мірні зливки банківських металів – це зливки банківських металів масою до 1 кг, проба яких становить не менше ніж 999,9 – для золота, 999 – для срібла, 999,5 – для платини та паладію. Номінали злиwkів: 1 г; 2 г; 2,5 г; 5 г; 10 г; 20 г; 1 унція; 50 г; 100 г; 250 г; 500 г; 1 000 г. Тому від їх маси залежить і ціна (таблиця 1).

Таблиця 1

Курси купівлі-продажу банківських металів на 01.11.2018 року [3]

Номінал злитка, грам	Курс купівлі, грн/1гр.	Курс продажу, грн/1гр.
1	805	1 378
2	804	1 276
2.5	802	1 243
5	800	1 183
10	799.5	1 162
20	799.2	1 152
31.1	798.95	1 147
50	798.7	1 139
100	798.5	1 133

В Україні діють такі обмеження купівлі/продажу банківських металів відповідно до постанови Правління Національного банку України від 13.12.2016 № 410 (зі змінами та доповненнями) введено ряд обмежень щодо операцій з банківськими металами, а саме:

а) операції з продажу готівкових банківських металів одній особі в один операційний (робочий) день здійснюються в сумі, що не дорівнює та не перевищує в еквіваленті 150 000 гривень у межах одного банку (це обмеження не поширюється на монети, вироблені із дорогоцінних металів);

б) операції з продажу банківських металів за безготівкові гривневі кошти фізичним особам/юридичним особам/фізичним особам – підприємцям здійснюються загальною масою, що не перевищує протягом одного календарного тижня в межах однієї банківської установи на одного клієнта 3,216 тройських унцій золота (еквівалент цієї маси в інших банківських металах, перерахований за крос-курсом, визначеним згідно з офіційними курсами банківських металів, установленими Національним банком України).

Систему регулювання операцій з дорогоцінними металами в Україні доповнюють державні та недержавні інститути:

- центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері державного пробірною контролю це Міністерство фінансів України і Національний банк України [1];

- Українська міжбанківська валютна біржа, яка має право здійснювати торгівлю банківськими металами;

- банківські установи, які володіють відповідними ліцензіями, що надають їм таке право, при цьому вони можуть надавати послуги купівлі-продажу дорогоцінних металів, зокрема злитків (операції типу «спот», «тод», «том», ф'ючерсні, опціонні, форвардні), здійснювати продаж ювілейних і пам'ятних монет, відкриття поточних і депозитних рахунків у металах [4, с.104];

- суб'єкти господарювання, однак за результатами здійснення відповідних операцій в обов'язковому порядку вони підлягають реєстрації у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного пробірною контролю Операції з дорогоцінними металами

Орієнтиром світових цін на дорогоцінні метали є так звані Лондонські фіксинги. Вважається, що це є найбільш неупереджені рівні цін для дорогоцінних металів. Фіксинги провадяться в кожен робочий день на торгах LBM (London Bullion Market — Лондонський ринок дорогоцінних металів). На підставі цінових заявок членів LBMA (London Bullion Market Assotiation) щодня по робочих днях, двічі на день (торги о 10:30 та 15:00 GMT) провадиться

фіксинг для золота, і один раз — для срібла (торги о 12:00 GMT). Результати торгів негайно передаються міжнародним інформаційним агенціям, і визнаються в якості «довідкової ціни» по всьому світу.(таблиця 2) [5].

Таблиця 2

Світові ціни на банківські метали до національної валюти на 1.11.2018 [5]

Банківські метали НБУ			Вартість золота на торгах LBM		
Код металу	Найменування	Курс(грн.)1 тройська унція	Код валюти	Найменування	Курс
959	Золото	34758,1030	840 USD	долар США	1232,1000
961	Срібло	406,5190	978 EUR	Євро	1079,0700
962	Платина	23969,1650	826 GBP	фунт стерлінгів	948,8400
964	Паладій	30692,9100			

Банківські метали золото та інші банківські метали відображаються за справедливою вартістю, яка приблизно відповідає цінам покупки НБУ з дисконтом стосовно котирувань Лондонської біржі металів. Зміни в цінах покупки НБУ відображаються як результат переоцінки за операціями з банківськими металами в окремому звіті про прибутки та збитки (окремому звіті про фінансові результати таблиця 3).

Таблиця 3

Операції з банківськими металами в банках країни (у грн) [6]

Банк	2015р.	2016р.	2017р	2018р III кв
Райффайзен Банк Аваль	86 270 000	98 350 000	109 168000	-
Укресімбанк	62 587 000	42 477 000	61 197 000	-
Ощадбанк	45 955 000	44 555 000	56 310 000	33 580 000
Укргазбанк	24 267 000	14 112 000	7 958 000	-
Приват банк	1 000 000	1 000 000	34 000 000	-
ПУМБ	8 761 000	784 000	166 000	155 000
ОТП Банк	4 230 000	3 598 000	2 675 000	5 182 000
Таскомбанк	1 251 000	1 999 000	737 000	-
Альфа-Банк	188 000	377 000	163 000	536 000

Дослідивши операції з дорогоцінностями як державних так і комерційних банків можна сказати що в трійку лідерів входять такі банки як Райффайзен Банк Аваль 109 168млн грн. в 2017 році, Укресімбанк та Ощадбанк відповідно 61 197млн грн. та 56 310 млн. грн.. в 2017 році також Ощадбанк в в III кварталі 2018 року показує активну діяльність з банківськими металами у розмірі 33580 млн. грн. Також на новий рівень виходить і Приват банк[3] На даний момент вітчизняний ринок дорогоцінних металів дуже стрімко розвивається. Це можна відстежити за зростанням обігу банківських металів.

Висновки. Ринок дорогоцінних металів в Україні є важливим сегментом національного валютного ринку, і відповідно фінансового ринку. Український ринок банківських металів має переважно готівковий характер. Україна має формувати свою політику у сфері регулювання операцій з дорогоцінними металами. Нестабільне фінансове становище в державі та вплив постійного подорожчання золота призводить до того, що коливається ціна на банківські метали. Також формування в Україні національного ринку дорогоцінних металів потребує нового ліберального законодавства щодо операцій з дорогоцінними металами. Для нашої держави вкрай важливо формувати належний рівень фінансової грамотності населення та підвищувати рівень інституційної довіри внутрішніх інвесторів до фондового ринку, зокрема за посередництвом використання золотих і срібних злитків.

Література

1. Про здійснення операцій з банківськими металами та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова: [прийнято НБУ 06 серпня 2003 р. № 325: редакція від 01.08.2018]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0749-03/>

2. Про Національний банк України: закон України: [прийнято ВР 20 травня 1999 р. № 679-XIV: станом 11 жовтня 2013 р.] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679> – 14

3. Дорогоцінні метали як специфічний об'єкт обміну. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/mernyye-slitki-bankovskogo-zolota>

4. Коваленко С. О. Розвиток операцій з дорогоцінними металами та їх роль у стабілізації економіки / С. О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 31. – С. 102–104.

5. Курси банківських металів за НБУ та LBM. Сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/bullion/>

6. Фінансова звітність на прикладі Приватбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>